

UNIVERSITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Filip Blahůšek

**UNIVERSITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

Náboženské aspekty terorismu

Filip Blahůšek

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Filip BLAHŮŠEK**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociologie**

Název tématu: **Náboženské aspekty terorismu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1 - Vymezení pojmu terorismu.
- 2 - Proč je terorismus takový problém.
- 3 - Pojednání problematiky terorismu a náboženského terorismu z pohledu dostupné odborné literatury.
- 4 - Proč je náboženství důvodem terorismu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. **Introvigne, Massimo (2001): Hamás - Islámský terorismus ve svaté zemi Vyšehrad, spol. s.r.o., 2003.**
2. **Polák, Jaroslav (2001): Jak přežít terorismus. Jama, Kladno.**
3. **Danics, Štefan (2002): Extremismus - hrozba demokracie. Police history, Praha**
4. **Zeman, Jan (2002): Terorismus. Historicko-psychologická studie, Triton, Praha**
5. **Strmiska, Maxmilián (2001): Terorismus a demokracie. Masarykova univerzita, Brno**

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Giuseppe Maiello, Ph.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSČ.
děkan

L.S.

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 19. 3. 2009

Filip Blahůšek

Anotace

Práce je zaměřená na náboženský terorismus islámský, protože v současnosti jde o stále častěji diskutovaný problém 21.století, kdy jsme o něm téměř denně zahlceni informacemi z různých masmedií. Je hrozbou pro celý svět, jak jsme se o tom mohli přesvědčit útokem na Spojené státy 11. září 2001.

Cílem bakalářské práce je, pomocí prostudované odborné literatury rozšířit zorný pohled a porozumění problematiku náboženského terorismu, pojednáním tedy o tom, proč je náboženství důvodem terorismu. Výsledkem by měla být práce, ve které se pokusím popsat příčiny náboženského terorismu.

Klíčová slova

Terorismus, náboženství, džihád, sebevražedný útok, boj proti terorismu.

Title

Religious aspects of terrorism

Annotation

The work is focused on religious Islamic terrorism, because it has kept on being more and more discussed problem of the 21st century, when we are overwhelmed by information from various mass-media almost every day. It is a menace for the whole world, as we could convince ourselves by the attack on the United States on 11th September 2001.

The aim of this bachelor work is to broaden the view and understanding of the issue of religious terrorism by the means of studying specialised literature, and therefore a discourse about the reasons why religion can be a source of terrorism. This should result in the work, where I try to describe the reasons of religious terrorism.

Keywords

Terrorism, religion, jihad, suicidal attack, fight againts terrorism.

Obsah:

1. Úvod	9
2. Vymezení pojmu terorismu	9
2.1 Nejčastější Definice	10
2.2 Rozdělení terorismu	11
2.3 Teroristické organizace	12
2.4 Cíle terorismu	14
2.5 Motivace teroristů	15
2.6 Zásady práce teroristů	16
3. Proč je terorismus takový problém?	16
3.1 Terorismu a obecnost	17
4. Důvody náboženského terorismu	18
4.1 Význam náboženského terorismu	18
4.2 Terorismus z vůle Boží	19
4.3 Sebevražedný terorismus a mučedník v islámu	20
4.4 Islámský terorismus	20
4.5 Mučednická smrt (istišhád)	21
4.6 Džihád	23
4.7 Korán	24
4.8 Globální džihád	25
4.9 Islámský fundamentalismus	26
4.10 Terorismu ve svaté zemi	27
5. Sociální profil útočníka	29
5.1 Cesta sebevražedného mučedníka	30
5.2 Užití sebevražedné techniky	31

6. Vytváření nepřátel	32
6.1 Amerika jako nepřítel.....	33
6.2 Sebevražedný útok na Spojené státy 11. září 2001	35
7. Proč je náboženství důvodem terorismu?	36
8. Boj proti terorismu	37
8.1 Zničení násilí.....	38
8.2 Terorizace teroristů	39
8.3 Násilné vítězství	40
8.4 Oddělení náboženství do politiky	40
8.5 Uzdravení politiky náboženstvím	40
9. Závěr	41
10. Literatura	43

1. Úvod

Téma, které jsem si zvolil pro svou bakalářskou práci je **náboženské aspekty terorismu**. Terorismus jsem zvolil, protože v současné době se řadí mezi největší problémy lidstva. S terorismem se stále častěji setkáváme ve zpravodajstvích, zveřejňovaných médiích. Díky nim má každý občan představu o tom, co terorismus znamená a jaké jsou prostředky jeho boje, mezi nichž se nejčastěji řadí pumové atentáty, únosy letadel a dalších dopravních prostředků. V Evropě se pak stále častěji setkáváme s útoky teroristických skupin jako je IRA a ETA. V dnešní době, je za největší celosvětovou teroristickou skupinu považovaná AL KAIDA, která je výhradně zaměřena proti Spojeným státům americkým. Hlavní vedení této teroristické skupiny se pravděpodobně ukrývá v horách Pakistánu a Afganistánu. V současné době je většina teroristických útoků provedena islámskými fundamentalisty a je zaměřena především proti Izraeli. Ideologií teroristických skupin je převážně snaha získat jisté území, nebo nastolit jiný řád.

2. Vymezení pojmu terorismu

Terorismus, ale není fenoménem spjatým výhradně se světem islámu a náboženská symbolika obsažená v radikálních džihádistických ideologiích slouží k ospravedlnění fanatismu a násilí, jehož podstata leží jinde než v příčinách spjatých s náboženstvím. Terorismus je čistě jedním z těch prvků modernity, které některá revoluční islámistická hnutí převzala jako součást strategie pro boj se silnějším nepřítelem tam, kde nemohla efektivně použít jiné metody. [Souleimanov 2006: 274]

Teroristé na ospravedlnění svého amorálního chování se skrývají za náboženskou víru s odvoláváním na boha, aby sebe samých a své okolí spadající pod stejné náboženské vyznání přesvědčili o správnosti svého chování a jednání. I když žádné náboženství ani v nejmenším nenavádí k nenávisti a násilí, spíše naopak. Hlavním nosným pilířem všech náboženství je nauka o lásce k bližnímu a soucitu ke všem živým tvorům. Pro mnohé z nás je až nepochopitelné, že u mnohých tato teroristická demagogie nachází úrodnou půdu.

Terorismus je pojem, který lze složitě definovat. V roce 1983 vydali Smidch a Jongman 109 odlišných definic terorismu, které v danou dobu kolovaly v akademické a expertní obci. Díky tomu, že terorismus v současné době představuje mnohem větší bezpečnostní problém než ve zmiňovaném období, existuje dnes definic mnohem více. Před nedávnem vypracovaná studie OSN na téma terorismus má 1866 stránek a přitom stále postrádá jednotné a jasné vymezení pojmu terorismu. Vypracovat jednotnou definici terorismu je důležité pro potřeby a chod mezinárodních a vnitrostátních institucí i mezistátních organizací. Snaha o vytvoření přesné definice terorismu ztroskotává proto, že terorismus, ale i naše nahlížení na něj se stále mění. [Souleimanov 2006: 37-38]

Definování terorismu prošlo určitým vývojem, stejně jako projevy teroristického násilí. V období, před 2. světovou válkou byl terorismus chápán jako zvláštní metoda ozbrojeného boje používání násilí, díky němuž skupina či strana prosazuje své cíle. [Strmiska 2001: 9]

V období 2. světové války byly tytéž činy, dnes nazývané jako teroristické násilí, definovány u jedné strany jako partizánská válka a boj za svobodu, kdežto u strany druhé, to už v té době bylo pojmenováno jako terorismus.

2.1 Nejčastější definice

„Terorismus je forma organizovaného násilí, obvykle zaměřeného proti nezúčastněným osobám za účelem dosažení politických, kriminálních nebo jiných cílů.“ [Polák 2001:6]

„Terorismus je označovaná činnost, která je ve své podstatě antidemokratická, nelegální, konspirativní a destruktivní, kde se násilí stává hlavním prostředkem k dosažení různorodých politických cílů.“ [Danics 2002:10]

Strmiska ve své publikaci popisuje označení „teror“, „terorista“ a – s jistým časovým odstupem - „terorismus“, že sice od doby Velké francouzské revoluce zdomácněl v evropském politickém slovníku, ale nestal se tím však srozumitelnější.

Terorismus je nejintenzivnější v západních vyspělých státech. Můžou za to různé sociální skupiny, vyznání politického přesvědčení a svoboda slova. Toto je ideální půdou pro vznik extrémismu a následně terorismu. [Polák 2001: 41]

V dnešní době se hojně rozšířil „z mého pohledu použiji název“ terorismus pirátsko vyděračský, kdy ozbrojenci unášejí velké obchodní lodě za účelem získání vysokého výkupného. Tato odnož terorismu v současné době začíná být celosvětovým problémem, neboť zasahuje všechny státy, které nechávají své obchodní zboží dopravovat nákladními loděmi. Tento jev se nyní v největší míře objevuje v oblasti Indického oceánu, kde somálští terorističtí piráti jsou v současnosti největší teroristickou skupinou tohoto charakteru. I když tento druh terorismu nepatří k náboženským aspektům přesto se o něm zmiňuji z důvodu jeho momentální závažnosti.

2.2 Rozdělení terorismu

Terorismus je globální problém a jak se všechny globální problémy vyvíjí, tak i terorismus se vyvíjí a dělí na různé druhy. Jaroslav Polák uvádí základní rozdělení terorismu na:

Náboženský terorismus – v současné době velmi aktuální, mluvíme-li o islámských zemích. Nicméně, pro krvavé případy nemusíme chodit daleko, například Irsko je Střední Evropě mnohem blíže než východní země. Zde je třeba podotknout, a to velmi důrazně, že islám neznamena terorismus, ani fanatismus. Jsou prostě teroristé a jsou prostě muslimové. Byli a jsou bohabojní a mírumilovní křesťané a byli i inkvizitoři, křižáci a kongistadoři, kteří se koupali v krvi a jejichž způsoby mučení a týrání snad nelze ani popsat. Španělům lplí na ruku krev milionů Aztéků, Mayů a Inků, Angličanům a Francouzům krev milionů domorodých Apačů, Siuxů, Šošonů a dalších. Vše ve jménu křesťanského boha a katolické církve. I tyto dějiny můžeme označit jako éru terorismu náboženského.

Extrémistický terorismus – je založený na nesnášenlivé argumentaci, nenávisti a provokacích různých fanatických skupin, ať už jsou náboženské, politické, či etnické.

Nás v ČR se konkrétně týká terorismus fanatických skupin převážně pravicového smýšlení, jejichž hlavní myšlenkou je nesnášenlivost k jiné rase a nastolení řádu „čisté rasy“.

Mezinárodní terorismus – pokud je terorista nebo teroristická skupina podporována jiným státem, než je na jehož území se čin odehrál, pokud se jedná o teroristický útok na diplomatickou ambasádu nebo jiný podobný objekt cizího státu, jedná se o terorismus mezinárodní.

Vnitrostátní terorismus – je terorismus, jehož projevy nepřesahují státní hranici daného státu. Může se týkat obchodních, náboženských i politických skupin, extrémistických hnutí a jejich příslušníků a podobně.

Státní terorismus – se snad České republiky nedotýká, i když, za komunistického režimu byl používán.

Kriminální terorismus – je terorismus, jehož cíle jsou kriminální, ale metody takové jaké jsou vlastní terorismu.

Narkoterorismus – je to terorismus, který využívá masivní sílu k vyřizování účtů a prosazování zájmů drogových mafií a jejich bossů. Nejvíce je rozšířen v zemích Jižní Ameriky – Kolumbie a jejich sousedů.

Jaderný terorismus – může se týkat násilných činů při krádežích a použití jaderného materiálu, jaderných zbraní za účelem výbuchu, nebo zamoření životně důležitých zdrojů.

Počítačový terorismus – využívá počítačů a počítačových sítí k organizaci a páčání kriminálních činů, bankrotů, chaosu a rozvrácení ekonomik.

Elektronický terorismus – podobně jako počítačový, tak i elektronický využívá počítačů a počítačových sítí, ovšem tentokrát jde o jejich zničení, vyřazení, ochromění a podobně.

Informační terorismus – do třetice opět forma terorismu, která vniká do počítačů a počítačových sítí za účelem ukrást strategická data a informace, případně je změnit, či zničit. [Polák 2001: 8-9]

2.3 Teroristické organizace

Na světě je nespočetné množství ať už teroristických organizací, různých radikálních uskupení, nebo různé teroristické buňky zapojené do terorismu. Jestliže bych chtěl vyjmenovat všechny organizace, které používají terorismus k dosažení svých cílů, tak by to byl velice nesnadný úkol, pokud by vůbec bylo možné vyjmenovat všechny. Proto vyjmenuji jenom nejznámější teroristické organizace, tedy ty, o kterých se nejvíce dozvídáme s masmédií po celém světě.

Al kajda – vznikla v roce 1991 a zakladatelem je Usáma bin Ládín. Všechny bojovníky této teroristické organizace zavazují náboženské edikty, které nařizují zabít jakéhokoliv Američana. Al kajda byla označena za hlavní podezřelé aktéry s teroristických útoků na

americké světové obchodní centrum a pentagon. Tím pádem se stal Bin Ládín kvůli svým aktivitám jedním s nejhledanějším teroristům světa. [srv.Danics 2002: 99]

„Většina lidí si myslí, že je to prostě skupina Usámy bin Ládina, ale ve skutečnosti jde o mnohem víc. Je to síť přidružených teroristických organizací, které mají své buňky ve více než padesáti zemích světa, včetně USA.” [srv.Clarke 2005: 216-217]

Hamás – tato organizace vznikla 8. prosince 1987 a jeho zakladatelem je Jásín. Jde o vojensko-politickou palestinskou organizaci. Tato organizace je finančně a materiálně podporována Íránem, Saudskou Arábií a Súdánem. Mezi hlavní místa působení patří Západní břeh Jordánu a pásma Gazy. [srv. Introvigne 2003: 35-37]

Hizballáh – Vznik v roce 1982 na předměstí Bejrútu. Jde o extrémně šíitskou organizaci, jejíž zaměření je dáno revolučním radikalismem Chomejního učení, které lze charakterizovat jako antikapitalismus, antisionismus a všeobecné odsouzení západního způsobu života. Má 3 základní skupiny: civilní, vojenskou a politickou. Tato organizace je financována z Iránu. Mezi její hlavní aktivity patří: pašování zbraní, drog, výbušnin a také se sama specializuje na únosy.

[srv.<http://www.specialista.info/view.php?cisloclanku=2005102501>]

Taliban – jestli mají transnacionální síť ozbrojeného džihádu někde skutečně pevné napojení na sociální zakořeněné hnutí, pak to nejsou území Palestiny okupována od roku 1967, ale spíše prostředí tradicionalistických fundamentalistických hnutí v Pakistánu, na než byla v 80. letech roubována saúdská wahhábíja. Právě z prostředí těchto hnutí vzešel Taliban, jehož vítězné tažení k moci (1994-1996) v Afghánistánu džihadistické salafisté podporovali. [srv.Barša 2001: 129-130]

Eta – Euzkadi ta Askatusana (Vlast a svoboda)

Vznikla v roce 1959 v Baskicku a jedná se o ultralevicovou organizaci, jejíž cílem je vytvoření baskického státu. Teroristické útoky jsou prováděny výhradně ve Španělsku.

Mezi její hlavní principy se řadí antifašismus, antimilitarismus, internacionalismus a demokracie. [srv.http://cs.wikipedia.org/wiki/Euzkadi_Ta_Askatasuna]

Ira – Irská republikánská armáda

Vznikla v roce 1919. Jedná se o proti-anglický odboj, ale jejich příslušníci se pohybují po celé Evropě. Své útoky provádí pouze na britských ostrovech, a hlavním cílem je odtržení Irska od Velké Británie.

[srv.http://wapedia.mobi/cs/Irsk%C3%A1_republik%C3%A1nsk%C3%A1_arm%C3%A1da]

Al Fatah – vznikla v roce 1974 a vychází z ultra levicových pozic. Tato organizace je vedena Jásirem Arafatem. Prohlašuje se za antiimperialistickou a proti-západní organizaci a současně zaujímá nepřátelský postoj vůči umírněným arabským režimům. Hlavním cílem organizace je radikální odmítání jakéhokoliv kompromisu s Izraelem a vytvoření nezávislého palestinského státu.

Situace se změnila koncem 80. let, kdy se Arafat distancoval veřejně od terorismu, z čehož vznikl základ pro blízko-východní mírový proces. V roce 1993 Jásir Arafat podepsal, deklaraci principů mírové soužití s Izraelem, v níž odsoudil terorismus a násilí. Al Fatah je od té doby zaměřen na vybudování samostatného palestinského státu nenásilnou a legální cestou. [srv.Danics 2002: 127]

2.4 Cíle terorismu

K teroristickým akcím dochází z různých důvodů. Někdy na sebe teroristé chtějí upozornit a hrdě se ke svým činům hlásí, jindy, ve snaze snížit rizika, volí strategii anonymity, proto mohou být cíle teroristů velmi rozdílné.

Základní rozdělní cílů může být:

Prezentační (reklamní) cíl – je dán snahou prezentovat vlastní přítomnost, odhodlání a názory na co nejširším veřejném fóru. Z toho vyplývá snaha zviditelnit se dramatickým způsobem a zajistit si tak intenzivní zájem sdělovacích prostředků, které jim v tom značnou měrou napomáhají.

Taktický (operační) cíl – taktickým operačním cílem je provedení jednotlivého teroristického útoku, nebo vedení dlouhodobé kampaně. Násilí může být v tomto případě zaměřeno proti vybraným objektům, nebo konkrétním osobám. Typickým rysem je zaměření násilí proti nevinným a bezbranným lidem.

Strategický cíl – prakticky jde vždy o destabilizaci systému prostřednictvím teroristických metod. Teroristé předpokládají, že jejich akce vyprovokují státní moc

k takovému násilí, které povede k jejímu zkompromitování a následně vzpouře mas.[Polák 2001 : 55]

2.5 Motivace teroristů

Teroristé nepáchají své útoky bezdůvodně. Za každým útokem stojí nějaká motivace, nebo přesvědčení, kvůli kterému je spáchán. Motivace jsou různé. Mají buď hlubší význam (ideologie), nebo mají méně hlubší význam, což může být nějaká kriminální činnost (vandalismus).

Motivy teroristických útoků jsou:

Ideologie – ideologická motivace je typická pro široký okruh pachatelů, jejichž politická orientace se pohybuje od krajní levice až po krajní pravici. Tento typ útočníků, které je možno obecně považovat za profesionály, má extrémní politickou, rasovou, etnickou, nebo náboženskou orientaci. Útok může být gestem protestu, může být zaměřen na likvidaci politických odpůrců, nebo může mít čistě symbolický význam.

Experiment – tato motivace je běžná mezi mladistvými delikventy a nezralými jedinci. Experimentátoři touží po rozruchu, který exploze vyvolá. Jsou zvědaví na funkci a účinek zařízení, které zkonstruovali a zajímá je účinek výbuchu. Tento typ útočníků lze většinou zařadit do kategorie amatérů.

Vandalismus – podstatou vandalismu je ničení pro ničení a opojení z něho. Iniciačním faktorem jsou v těchto případech často drogy, nebo alkohol.

Zisk – útoky prováděné za účelem zisku, nebo jiné výhody většinou úzce souvisí s organizovanou kriminální činností. Důvodem může být snaha získat peníze vydíráním. Odstranit konkurenci v určité oblasti, nebo získat výhodnější postavení.

Afekt – tento typ motivace se velmi přibližuje hranicím psychopatologie. Souvisí s reálnou, nebo imaginární frustrací útočníka. Typickou příčinou, která vyvolává takovou akci, je zklamání v mezilidských vztazích, ať už měly přátelský, nebo milostný charakter.

Uznání – snaha získat uznání díky násilné akci, úzce souvisí s dalšími motivačními faktory. Pachatel se např. snaží na exponovaných místech umístit výbušné zařízení které později objeví a stane se tak hrdinou dne. V důsledku toho chce být následně oslavován. Nebezpečí podobných postupů spočívá v tom, že nález výbušiny vždy vyvolá paniku, která může vyústit až v hysterii a nepředvídatelné chování zúčastněných osob. Ve snaze

dosáhnout uznání, však může pachatel provést dobře promyšlený a naplánovaný teroristický čin, jehož důsledkem jsou lidské oběti a velké materiální škody. [Polák 2001: 58-59]

2.6 Zásady práce teroristů

- násilí, je hlavní prostředek dosažení cíle. Čím je následek hrůznější a brutálnější, tím je pravděpodobnost dosažení cíle mnohem větší.
- vyhledávají taková místa, kde jejich napadení bude mít dlouhodobý efekt.
- snaží se o maximální publicitu a minimální riziko.
- využívají moment překvapení.
- velmi pečlivě zvažují každý útok z pohledu odezvy veřejnosti, ale také z pohledu možného rizika pro ně. Právě z tohoto důvodu nejvíce využívají výbušná zařízení, u kterých je pravděpodobnost zjištění pachatele minimální. To je také důvod, proč vraždy a únosy jsou ojedinělé i přestože vyvolávají největší publicitu, ale také znamenají velké riziko odhalení.
- teroristické akce jsou voleny tak, aby oběťmi byly osoby, jejichž smrt vyvolá ve společnosti největší otřes.
- útoky jsou směřovány na skupinu občanů, kde jsou hlavně děti a ženy. Šok, který ve společnosti vyvolá, zanechává v psychice lidí dlouhodobé stopy a zajistí obrovský zájem sdělovacích prostředků. [Chmelík 2001: 27]

3. Proč je terorismus takový problém?

Terorismus je starší, než se na první pohled může zdát. Existuje jako účinná forma systematického psychologického vydírání silnějšího ze strany slabšího i obráceně odjakživa. Dnes je poměrně účinná díky vymoženostem dnešní civilizace a to hlavně díky globalizaci a rozvoji technologií jako jsou např. zbraně hromadného ničení, které umožní různým teroristickým organizacím, nebo i jednotlivcům, vést útoky proti státu i lidstvu. [Souleimanov 2006: 7-8]

Terorismus si neklade za cíl fyzické vítězství nad vojenským nepřítelem na určitém území, spíše psychologický nátlak a vydírání. Jde tedy hlavně o šíření strachu, děsu, nejistoty a histérie. Záměrem terorismu je zmocnit se myšlení, ne prostoru. Tím pádem

odpadá potřeba udržovat ve zbrani velký počet mužů a také spoléhat na podporu „svého“ obyvatelstva. Teroristé ani nemohou být početní, nebo nápadní. Jestli chtějí splynout s cizím prostředím, neschovávají se jako partyzáni v lesích, horách, nebo pouštích, ale přímo mezi svými nepřáteli, mezi nimiž nacházejí své cíle. O tom nás přesvědčily ničivé útoky 11. září 2001 v USA. Jejich strategie je agresivní – chtějí přenést válku na území nepřítele, vytvořit si z něj frontovou linii, útočí na jeho území. Terorismus je zoufalejším prostředkem o vyvážení mocenské nerovnováhy, vytváří se tak model odpovědi ze strany slabšího, kterou lze vystihnout takto: „Na vaší straně je síla a moc, na naší lest a moment překvapení. Vy máte děla a tanky, my máme výbušinu a odhodlání“. [Souleimanov 2006: 49]

Hlavním cílem, ale ne všech teroristů, je zeslabovat fungování společnosti. Tedy jde o to docílit takového strachu, který by jednotlivce zcela ovládl, tím že by přestal chodit do práce, měl by strach pohybovat se ve veřejném prostoru, vykonávat své společenské funkce a i doma by žil ve strachu jak o svůj život, tak o životy svých blízkých. Jde tedy o to, zpochybnit ustálené jistoty a principy, jestliže se nepřijmou jejich podmínky, tak tento stav bude trvat do nekonečna. [Tamtéž : 48-52]

3.1 Terorismu a obecnstvo

Juergensmeyer ve své knize popisuje, že terorismus je vlastně divadlo, které potřebuje své obecnstvo.

Právě letecké útoky na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001 poskytuje dramatickou ilustraci divadelního předvádění násilí. [Juergensmeyer 2007: 156]

Terorismus by ve skutečnosti jednoduše neexistoval, kdyby na sebe nedokázal upoutat pozornost. Samotný akt zabití není teroristickým útokem, protože k vraždám a záměrným útokům dochází ve většině společností v tak velkém počtu, že o nich veřejné sdělovací prostředky ani neinformují. Teroristické útoky jsou prováděny úmyslně a s jasným cílem. Jde o různé útoky, které jsou prováděny na takových místech, které zajistí náležitou pozornost. Teroristické útoky charakterizují skutečnost, že někomu nahánějí strach. „Terorismus bez vyděšených svědků, to by bylo jen nesmyslné představení bez diváků.“ [Tamtéž : 180]

Světová mediální pozornost věnována útokům proti Světovému obchodnímu centru, izraelským tržištím a jiným, zřetelně vykazuje nový vývojový trend, který se

v terorismu objevuje a to, že dochází ke zcela mimořádnému rozšíření obecnstva, které teroristické útoky sleduje. Po větší část dějin se obecnstvo, které teroristickým útokům přihlíželo, omezovalo hlavně na vládní úředníky a na ty, kdo za útoky stáli. V případě útoku na Světové obchodní centrum zahrnovalo cílové publikum nejen ty, kdo se nacházeli v bezprostřední blízkosti výbuchů, ale i na ty, kteří je viděli v reportáži sdělovacích prostředků a byli jimi zděšeni. Tak tedy, co činí terorismus tak významným je hlavně obrovský počet jeho obecnstva, a to v mnoha případech jde dnes vlastně o globální podívanou. Pokud televize dostatečně neinformuje o myšlenkách, nebo motivech skrývajících se v pozadí teroristických útoků, tak členové různých aktivistických skupin našli nové východisko zveřejnění jejich cílů, které jim poskytuje celosvětová síť internetu. Ve vzrůstající míře se teroristické útoky vlastně podnikají pro televizní diváky na celém světě. Proto se v tomto smyslu stává terorismus skutečnou globální událostí, která se dá srovnat s nadnárodními událostmi, ke kterým dochází v globálním hospodářství. Globální rozstoupení organizace terorismu i jeho obecnstva, a podobně i nadnárodní odpověď na terorismus, má tedy za následek, že pojetí terorismu jako veřejného představení násilí (jak sociální události s hmotnými i symbolickými stránkami) dnes získává na důležitosti. Spojeným národům stále chybí vojenská síla, ale i kapacita tajných služeb, bez kterých není možné proti celosvětovému terorismu účinně zakročit. [Tamtéž: 180-187]

4.Důvody náboženského terorismu

4.1 Význam náboženského terorismu

Teroristé provádějí své útoky veřejně a bez jasného vojenského účelu. Cílem teroristů je vyděsit a to má za následek vyvolat pocit strachu. Tyto činy veřejného násilí jsou většinou ospravedlňovány náboženstvím. [Juergensmeyer 2007: 23]

Dle mého názoru si myslím, že náboženství má lidi sbližovat, utužovat pokoj a mír po celém světě, přitom je to bohužel naopak. Spíše přináší strach a hrůzu, a tudíž u mnohých i odpor k náboženství na základě milných informací, z důvodu ztotožňováním se, že násilí a náboženství jsou jedno. Přestože v dnešní době dle médií vyznívá na prvním místě „islám a terorismus jedno je“, přetrvává v mnohých z nás nedůvěra v naši křesťanskou kulturu, kdy v nás zůstává zatrpklost vůči minulosti, kdy procesy s pálením

čarodějnic a katolická inkvizice svým chováním mnohé přesvědčila o tom, že náboženství ať jakékoliv, vždy bylo a je, jenom pouze násilí a terorismus.

Právě náboženství lidem, kteří se dopouštějí útoků poskytuje ideologii, motivaci a organizační strukturu. Nejčastější teroristické postupy jsou motivovány s náboženstvím. V posledních desetiletích dvacátého století došlo k velkému vzestupu náboženského násilí po celém světě. Potvrzují to lidé, kteří se o to zajímají a vedou o tom záznamy. Na seznamu teroristických skupin v roce 1980, který byl uveřejňovaný ministerstvem zahraničí Spojených států byla jenom jedna náboženská organizace. O dvacet let později, na přelomu dvacátého a jednadvacátého století bylo už na seznamu více jak polovina náboženských organizací. Byli mezi nimi organizace židovské, muslimské i buddhistické. Proto právě různí představitelé americké vlády prohlašují, že terorismus ve jménu náboženství a etnického původu je největší problém bezpečnosti kterému čelí. [Tamtéž: 23-26]

4.2 Terorismus z vůle Boží

Usáma bin Ládín na jedné z prvních videonahrávek, kterou po 11.září 2001 doručil k dalšímu šíření televizní stanici Al-Džazíra, chválí Boha a prohlašuje, že k útoku na Světové obchodní centrum a následně ke zhroutilí obou věží došlo z Jeho vůle. Jeho poznámka svou zbožností připomíná vyjádření jednoho palestinského mladíka, který se usmívá do videokamery a den před tím, než se z něj při plnění sebevražedné akce naplánované teroristickou organizací Hamás stane mučedník, tvrdí že to „dělá pro Alláha“. [Juergensmeyer 2007: 272] V obou případech jde o projev jednoho ze zvláštních rysů, který dnešní pachatelé náboženských teroristických útoků obvykle vykazují. Neváhají se dopustit čehokoliv, jen když jsou přesvědčeni, že k tomu mají božské pověření, případně že se myšlenka na jejich čin zrodila v mysli Boží. Tato představa má velikou moc, protože překonává každý obvyklý nárok na politickou autoritu a náboženským ideologiím bývá pod jejím vlivem připisován doslova nadpřirozený status. Na náboženském terorismu je nápadné, že svou povahou je výlučně symbolický a útoky náboženských teroristů jsou zpravidla vedeny hlavně dramatickým způsobem. Navíc bývají tyto násilné projevy provázeny prohlášeními, kterými si jejich pachatelé nárokují mravní ospravedlnění a vystavují na obdiv svá absurdní stanoviska, ze kterých vyplývá jak je jejich přesvědčení náruživé, tak i to, jak chápou své náboženské závazky o jejichž naplnění usilují. Náboženské konflikty mají nesmírnou

délku trvání. Většina sociálních a polických bojů se ukončí ještě za života těch, kteří se jich účastní. V případě náboženských konfliktů přejdou celé generace bojovníků, než dojde okamžik konečného vítězství. V některých případech jsou náboženští aktivisté připraveni vyčkávat celou věčnost.

Díky tomu, že náboženství násilí zduchovňuje, dává terorismu pozoruhodnou moc.

[Juergensmeyer 2007: 272-274]

4.3 Sebevražedný terorismus a mučedník v islámu

Sebevražedný terorismus islámských radikálů nelze zjednodušit pouze na problematiku islámského světa, islámské civilizace. Sebevražedné útoky nepáchají pouze islámské skupiny, nebo jednotlivci. Laické přesvědčení západní veřejnosti má tendenci hodnotit všechny sebevražedné útoky jako typicky islámské, což není podloženo Svatým písmem Koránem ani charakterem muslimské víry a ani klasickým muslimským právem, ale je nevyvratitelnou pravdou, že v současném islámském světě a v islámském hnutí je taktika sebevražedných útoků nejčastější. [Raděj 2006: 249]

4.4 Islámský terorismus

Islámský terorismus bychom měli z mnoha důvodů odlišovat od ostatních typů terorismu:

- a) nejde mu o kompromis a nehraje hru něco za něco, protože odmítá současný svět a všechny ideologie, které považuje za nepřátelské;
- b) chce úplné vítězství a vládu Alláha, tj. nastolení islámské teokracie;
- c) poskytuje základ pro individuální jednání, ale i pro státní politiku;
- d) islámský terorismus je sponzorován především Íránem, Irákem, Libyí, Súdánem a Sýrií, ale i přes charitativní organizace roztroušené po celém světě;
- e) islámským teroristům nejde o to, co si o nich myslí veřejnost, protože jsou fanaticky přesvědčeni o správnosti své věci, což se projevuje i sebevražednými útoky;
- f) svatá válka ospravedlňuje použití jakýchkoli prostředků, včetně zbraní hromadného ničení či hrozbu jejich použití; [Danics 2002: 103]

I v minulosti lze najít velmi podobné sklony chování v křesťanském světě. S obdobím křížácké svaté války, která stejně jako nyní islámský fanatismus, ospravedlňoval teror

vedený z civilizované Evropy proti arabskému světu na ochranu božího hrobu, kdy pod záštitou náboženské křesťanské ideologie bylo ve jménu stejného fanatismu vyvražďováno tisíce muslimů.

4.5 Mučednická smrt (istišhád)

Istišhád je v rámci skupin, které používají sebevražednou taktiku významným faktorem. Ve vědomí jednotlivců, kteří chtějí spáchat sebevražedný útok představuje istišhád významný a podpůrný faktor. Istišhád je v protikladu k termínu intihár (sebevražda). V posledních letech chápání a vysvětlování pojmů istišhád a intihár je předmětem nábožensko-právních diskuzí, přičemž ve skupinách těch, kteří se sebevražednou taktikou nesouhlasí, považují tyto útoky spíše za intihár, což druhá skupina samozřejmě odmítá.

Stejně jako Křesťanství a Judaismus odsuzuje i Islám sebevraždu. V Koránu, stejně jako v rané literatuře shrnující názory a výroky zakladatele Proroka Muhammada jsou rozhodná odsouzení sebevraždy jako zavrženíhodného aktu. Bohužel dnešní taktika sebevražedných útoků však není těmi, kteří s ní souhlasí, brána jako sebevražda, ale jako smrt při obraně víry. Smrt, která je nejvyšší formou mučednictví. Muslimové, kteří zemrou za víru, jsou považováni za mučedníky (šahíd) a všichni je mají ve veliké úctě. Šahíd má širší pojem. Za šahída může být označen i muslim, jestliže zemřel při cestě za poznáním či studiem, vážený muslim, jehož smrt způsobila bolest mnoha věřícím. Za šahída je označen i muslim, který zemřel ve válce za obranu islámu, nebo jestli byl zabit nepřáteli v jiném státě. Tento mučedník se nazývá aš-šahíd al-kámil (dokonalý mučedník). V islámských zemích je tak šahídem kterýkoliv palestinec, zabitý izraelskou armádou, nebo muslimští dobrovolníci, kteří umírali v Afganistánu, Bosně apod. Ten, kdo umírá jako mučedník utvrzuje dokonalou pevnost svého náboženského přesvědčení. Každý šahíd má jisté místo v islámském ráji (džana nebo také firdaus). Islámská představa ráje je představa o úrodnosti a plodnosti, se zelení a dostatkem vody. Nejvyšší výsadou šahída je dle koránského výkladu možnost spatřit Boha, nicméně na bohabojné muslimy čekají i tzv. húrístky, neboli mladé a půvabné panenské dívky. Koránska kapitola (súra) 44 (zvaná Dým) o ráji mimo jiné říká: „... *A bohabojní budou věru na místě bezpečném přebývat, mezi zahradami a prameny, a oděni do atlasu a brokátu se jeden na druhého budou dívat. Tak stane se! A oženíme je s dívkami velkých černých očí, a budou si tam všechny druhy ovoce žádat, jsouce v bezpečí. A neokusí*

tam smrti – kromě smrti první – a ušetří je trest pekelný z milosti Pána tvého; a to štěstí je nesmírné“. Podobně súra 52 (Hora Sinaj) slibuje těm, co se dostanou do ráje: „...A bohobojní věru budou v zahradách a ve slastech, radující se z toho, co Pán jejich jim ušetřil a že Pán jejich je trestu pekelného ušetřil. „Jezte a pijte ve zdraví v odměnu za to, co jste konali, a spočívajte na pohovkách v řadách postavených!“ A oženíme je tam s dívkami velkých očí černých. A těm, kdo uvěřili a jež jejich potomci ve víře následovali, potomky jejich do ráje přivedeme a nic jim z jejich skutků neubereme. A každý člověk je toho, co činy svými vysloužil ručitelem. A ovocem a masem je opatříme podle jejich přání, a tam mezi sebou si poháry podávat budou, z nichž nepojde ani prázdné tlachání, ani k hříchům svádění, a budou je tam chlapci obcházet, kteří perlám střeženým se budou podobat.“ [srv. Raděj 2006: 252-254]

Pozdější literatura ještě více rozvíjela a doplňovala pasáže Koránu a hlavně mnohem více rozpracovala lákavou představu ráje, které se po smrti dočká každý bohobojný muslim.

U útočníků, kteří jsou silně věřící je tak vidina posmrtného života, ve kterém budou uznány jejich zásluhy v boji za víru, hlavním přesvědčujícím argumentem při rozhodování jestli se má stát aktérem sebevražedného útoku.

Jaké části koránských súr používají při svých argumentech zastánci, nebo naopak odpůrci sebevražedných útoků? Jako silný argument proti sebevraždě jsou citovány verše súry 4 (Ženy): „...a nepřivozujte si smrt! A věru Bůh je vůči vám slitovný. A kdokoliv tak učiní jako přestupek a nespravedlivě, toho věru ohněm sežehneme – a to je pro Boha nadmíru snadné!“ a také verše súry 2 (Kráva): „...Rozdávejte na stezce boží, avšak nevrhejte se do zkázy vlastníma rukama! Konejte dobré skutky, neboť Bůh miluje ty, kdož dobré skutky dělají.“ Naopak ti, kteří označují sebevražedný útok za mučednický čin, mají k dispozici velké množství veršů Koránu, kterým mohou, podle svého mínění ospravedlnit sebevražedný útok jako akt mučednictví. Obhájci sebevražedných útoků si berou na pomoc kupříkladu známé verše súry 2 (Kráva): „...A bojujte na stezce boží proti těm, kdož bojují proti vám, avšak nečiňte bezpráví, neboť Bůh nemiluje ty, kdož se bezpráví dopouštějí. Zabíjejte je všude, kde je dostihnete, a vyžeňte je z míst, odkud oni vás vyhnali, vždyť svádění od víry je horší než zabití... Kdokoliv proti vám vystoupí nepřátelsky, pak i vy proti němu tak vystupte, podobně jako on vystupoval proti vám. A bojte se Boha a vězte, že Bůh stojí na straně bohobojných...“ Verše súry 3 (Rod Imránův): „...A nepokládej ty, kdož na stezce Boží byli zabití, za mrtvé! Naopak, oni jsou živí a u Pána svého odměnu svoji užívají a radují se z toho, co

Bůh jim z přízně své uštědřil... *A těm, kdož se vystěhovali a byli z domovů svých vyhnáni a na cestě Mé strádali a bojovali a byli přitom zabiti, těm věru vymažu špatné činy jejich a uvedu je do zahrad, pod nimiž řeky tekou...*“ Verše súry 38 (Sád): „... Vy, kteří věříte! Co je s vámi, že když je vám řečeno: ‚Vytáhněte do boje na cestě Boží,‘ jste jako přikováni k zemi? Což se vám líbí více život na tomto než na onom světě? Vždyť užívání života pozemského je nepatrné oproti užívání v životě budoucím!“ [srv.Tamtéž: 255]

Samozřejmě jsou koránské pasáže, které jdou vykládat dvojím způsobem, bez zamyšlení se k jejich tehdejšímu souvislostem a smyslu. Nábožensko-právní rozhodnutí (fatwa), která vyjadřovala v posledních letech názor na otázku sebevražedných útočníků, jsou z jedné strany buď odsuzovány od této praxe, nebo ji naopak z pozic radikálního duchovenstva velmi silně hájí. Jsou fatwy učenců, kteří sebevražedné útoky odsuzují, ale nacházejí pro ně za určitých podmínek pochopení. [Tamtéž: 255-256]

4.6 Džihád

Hlavní slovo, které se týká doposud napsaného výkladu je **Džihád (svatá válka)**, o kterém se vedou diskuze po staletí, je to jeden nejdiskutabilnější termín islámské víry. [Raděj 2006: 256]

Je to hlavní a velice sporný pojem islámského světa, který Muhammad nechal bez upřesňujícího výkladu, bývá často vysvětlován jako "nesmírné a mnohostranné úsilí na cestě Boží.“ [Raděj 2006: 256] Džihád v sobě podle kusých koránských veršů obsahuje veškeré činnosti muslima směřující k upevnění víry. Džihád ve smyslu války, ať už je útočná či obranná, je z islámského právního hlediska chápán jako náboženská válka za šíření Božího zjevení a získávání území, na němž má být nastolena Boží vláda. Konečným ideálem je dosažení Boží vlády nad celým světem.

Džihád se dělí na dva tábory. První proud jsou ti, kteří považují džihád za šestý závazný sloup víry, za boj a válku proti těm, kteří stojí a bojují proti islámu. Druhý proud tvoří muslimové, kteří označují džihád spíše jako duchovní úsilí ve prospěch náboženské obce, rodiny, nebo i individua. Názorové střety o obsahu termínu džihád jsou jedním z jevů dnešní rozmanitosti islámského světa a každá skupina silně vystupuje vlastními pravdami ve prospěch svých tvrzení.[Tamtéž 2006: 256]

Podle islámského práva je svět rozdělen na tři části: dár al-harb (území války), dár al-islám (území islámu) a dár as-sulh (území mírových dohod) - to znamená země, se kterými byla uzavřena smlouva. Země, které náleží do skupiny „území války“, islámské právo nezná jiný vztah než „svatou válku“ (džihád). Pojem džihád označuje „úsilí“, a to ve dvou smyslech, které jsou stejně podstatné a nesmějí být odděleny. Ve svém prvotním významu, džihád znamená „úsilí“, které musí muslim vynaložit, aby byl věrný ustanovením Koránu a tak se zdokonalil ve svém „podřízení se“ (islám) Alláhovi. Ve druhém významu znamená „úsilí“, jež vykonává muslim, když „bojuje v zájmu Alláha“ proti bezvěrcům a zároveň šíří islám po celém světě.

[http://www.katolikrevue.cz/civitas/krestane_v_islamskych_zemich_giuseppe_de_rosa.htm]

„ Když se nepřátelé zmocní nějaké části islámské země, pak se džihád stává povinností každého jednotlivého muslima“. [Introvigne 2003: 90]

Dalo by se říct ,že džihád se dělí na čtyři roviny:

- džihád srdcem - neustálé prohlubování osobní zbožnosti, přemáhání hříchu a pokušení.
- džihád jazykem - podpora a šíření Pravdy misijní činností.
- džihád rukou - obecně záslužná a charitativní činnost.
- džihád mečem - prosazování islámu různými podobami násilí, vedení války za šíření víry, boj proti strůjčům rozkladu zevnitř a vůči vnějším nepřítelům.

Jak už bylo již řečeno, Muhammad zanechal džihád bez podrobnějšího vysvětlení. Proto také dochází k tomu, že každý islámský terorista o sobě dnes může tvrdit, že je bojovníkem Božím, a že téměř každá teroristická akce provedená muslimy může být považována za projev džihádu, coby Svaté války proti bezvěrcům a jinověrcům.

[[srv.http://www.valka.cz/newdesign/v400/show.asp?action=HTML&id=338](http://www.valka.cz/newdesign/v400/show.asp?action=HTML&id=338)]

4.7 Korán

Nyní se budu věnovat základním pilířům islámského náboženství. Podle Koránu je jich 5 a jsou to závazné povinnosti pro každého muslima.

1) Salát - uctívání nebo kanonická modlitba, zahrnuje pět denních modlení se v kleče, ráno, v poledne, odpoledne, navečer a v noci. Salát je nejdůležitějším sloupem.

2) Zakát – povinná almužna.

3) Sawm – znamená půst od svítání do setmění během celého měsíce ramadánu.

Představuje pro všechny muslimy starší deseti let povinnost zdržet se jídla, pití a sexu

během dne.

4) Hadždž – pouť do Mekky, by měl alespoň jednou za život vykonat každý dospělý muslim.

5) Šaháda – vyznání víry, tuto povinnost plní muslim každodenním pronášením modliteb. [Eliade 1997: 84]

Jak už jsem zmínil výše ve své práci, džihád bývá některými muslimskými představiteli považován za šestý pilíř islámské víry. Z historického hlediska nicméně tato myšlenka není pravdivá. Jde spíše o zbožné přání vůdců různých fundamentalistických stran, jako je například Usáma bin Ládín.

4.8 Globální džihád

„Globální džihád vznikl především jako reakce na četné lokální konflikty v muslimském světě.“[Mužík 2006: 273]

Minulé století bylo velkou politickou ideologií a fanatismu masových hnutí, začátek třetího tisíciletí je ve znamení globalizace a revoluce v komunikačních technologiích. Islámský terorismus hlásající globální džihád je vzhledem k vývoji v posledních desetiletích produktem své doby. Na jeho začátku se nachází různě proměnlivá teroristická seskupení a na jeho konci přímé reportážní vstupy z míst atentátů vysílané v masmédiích s globálním dosahem od CNN k al-Džazíře, přijímány pomocí satelitů stejně snadno v pakistánském území jako na Manhattanu. Válka proti terorismu vynesla al-Kaidu jako hlavního představitele globálního džihádu. Ani čtyři roky po zásahu do Afghánistánu se USA ani jejich spojencům nepodařilo zeslabit aktivity spousty organizací, hnutí či jednotlivců, kteří se hlásí k ideologii globálního džihádu a své teroristické akce jsou vykonávány pod jménem nebo vedením al-Kaidy.

Globální džihád vychází z revolučních džihádských nauk a hlásí se k sunnitské tradici. Sunnitská hnutí se shodují jak na fundamentálních hodnotách muslimské identity, tak na přijetí aspektů modernity a západní civilizace, které mohou využít pro prosazování svých cílů. Především se jedná o využití moderních technologií jako jsou např. využití masmédií, internetu apod. Obecně nauka džihádismu hlásá džihád ve smyslu bojovného úsilí proti vnitřním i vnějším nepřátelům islámské obce. Radikální islamisté mají hlavní důraz na džihád mečem, to je bojovný džihád, který se prosazuje formou politického násilí. Džihádské uskupení se dělí na džihád *vnitřní*, který je zaměřený proti kacířským

režimům v muslimských zemích. Dále pak *iredentistický*, ten je zaměřený za dobytí ztraceného území a *globální džihád* vyhlášený al-Káidou, zaměřený proti Západu.

V roce 1990 americké jednotky vstoupily do Saudské Arábie a tím započal definitivní obrat vztahů džihádistů ke spojeným státům, pro spoustu radikálů v čele s Bin Ládinem tím pádem USA představovalo bezvěreckou mocnost, která znesvětila svátá místa islámu. [Mužík 2006: 269-276]

4.9 Islámský fundamentalismus

V současném světě se na slovo fundamentalismus dívá jako na něco špatného. Už jen to, že někdo někoho označí za fundamentalistu, zařazuje to člověka, nebo hnutí do kategorie nebezpečných lidí a skupin. Slovo fundamentalismus ovšem ve skutečnosti vyjadřuje pouze nějaký myšlenkový proud, filosofii nebo hnutí, jež staví na základu (fundamentu) a je tomuto základu věrný. Je to spíše hnutí, které si osobuje právo na vlastnění pravdy a dává si nejsvatější právo pravdu prosazovat a měnit tím současný stav. Přitom se (v případě církví) opírá o svaté prameny náboženství. Dále záleží na tom, na jakém základu je určitý fundamentalismus založen, čemu je věrný. Naprosto jiný je fundamentalismus křesťanský a islámský. Jediné co mají tyto fundamentalisté společné, je to, že se snaží být věrní základům a plnit to učení, jemuž jsou věrní. Jsou naprosto přesvědčeni o své pravdě, jsou ochotní se jí podřídit, obětovat se pro ni. Když se však podíváme na tyto vlastnosti, musíme uznat, že to jsou v podstatě vlastnosti kladné a vytváří jakousi část charakteru člověka. To, co je znehodnocuje jsou lži, nenávisti a násilí. [srv.<http://policy.euweb.cz/view.php?id=30>]

Kategorie fundamentalismu se představila v souvislosti s křesťanským protestantským světem a pouze analogicky je uplatňována také na ostatní oblasti.

Některé obecné definice fundamentalismu: „Fundamentalismus věří, že nějaká svatá kniha je v každém ohledu neomylná a nemá zapotřebí dalšího výkladu;“ nebo: „Fundamentalismus popírá, že lze jasně rozlišovat mezi politickou a náboženskou oblastí lidského života,“ jsou opravdu malou pomocí v tom, když chceme identifikovat nějakou specifickou skupinu uvnitř islámu, protože právě uvedené charakteristiky fundamentalismu se v zásadě vztahují na islám jako celek. [Introigne 2003: 15] Fundamentalistické hnutí si před sebe staví tři základní cíle, a to i v případě že těchto cílů chce dosáhnout buď souběžně, nebo postupně jedno po druhém. Jde o přísné uplatňování islámského zákona (šaría) ve veškeré islámské komunitě, dále o sjednocení

všech zemí, kde muslimové představují většinu obyvatelstva, v jednu náboženskou a politickou velmoc, kde bude vládnout jediný chalífa, a nakonec by měl tento chalífa vzkřísit základní islámský sen o islamizaci celého světa. Ještě se uvádí čtvrtá charakteristika kterou připojily vnější pozorovatelé. Fundamentalistické hnutí je populisticky zaměřené. Z toho vyplývá nedůvěra k dnešním vládním strukturám v islámských zemích, protože je jim dáváno za vinu, že se důsledně neuplatňuje islámský zákon. [Introvigne 2003: 15-17]

Islámský fundamentalismus je založený na přesvědčení o vlastnictví pravdy a z koránu si vybírá jenom některá témata a určité symboly. Nejčastěji právní morální úvahy zvláště silně zaměřené proti západním kulturním vlivům a k tvrdému jednání proti jinak smýšlejícím.

Islámští fundamentalisté hlavně usilují o prvotnost náboženství před politikou a to je právě vede k vytvoření fundamentalistického režimu, kde vládne spíše duchovní než světská autorita a plně se uplatňuje šaría, což je božské islámské právo. Islámský fundamentalismus se začal používat jako termín v 70. letech v souvislosti s únosy letadel, krvavými atentáty a s dalšími teroristickými činy, které doprovázely konflikty v oblasti Blízkého východu. Proto se stal termín islámský fundamentalismus hrozbou pro západní liberálně-křesťanský svět. V této souvislosti se tedy musí zdůraznit, že většina z jedné miliardy muslimů na světě nejsou extrémisté natož teroristé. Na druhé straně je tedy patrné, že se formuje užší proud politického islámu tzv. **islamisté** s celospolečenskými cíly, kteří hodlají ustanovit islámský řád i za cenu použití násilí. Z hlediska islámu jsou tyto přístupy pokládány za vybočení a za novodobé.

[Danics 2002: 96-97]

4.10 Terorismu ve svaté zemi

Důvod náboženského terorismu ve Svaté zemi mezi Palestinou a Izraelem není novodobý. Spor mezi těmito zeměmi přetrvává už pěknou řádku let a doposud mezi sebou nenašli mírové procesí.

Terorismus v Izraeli není tak moc spjatý s křesťanským fundamentalismem jako spíše s jinými podobami fundamentalismu, konkrétněji řečeno s jeho islámskou a židovskou cestou. Islámský terorismus fundamentalistického typu je na Blízkém východě velmi

dobře organizovanou záležitostí s propracovanými strukturami, k nimž patří tisíce příslušníků.

Násilí tuto část světa poznamenává již od dob, kdy se zde začali usazovat první izraelské kolonisté, a od dob deklarace z roku 1917, která nese jméno tehdejšího premiéra. V tomto dokumentu stojí, že Židé mají právo v Palestině vybudovat své národní ústředí. Proti záměru vybudování izraelského státu na území Palestiny se proto ostře stavěli místní obyvatelé islámského vyznání. Tito odpůrci proti vybudování izraelského státu nacházeli pochopitelně značnou podporu i ze strany ostatních islámských zemí.

K ozbrojeným konfliktům Palestinců docházelo již velmi brzy, a tak se spousta historiků domnívá, že od třicátých let dvacátého století až dodnes trvá v Palestině jenom jedna jediná izraelsko-arabská válka, která nemá žádné výsledky trvalejšího charakteru. Od vydání rezoluce OSN ze dne 29. listopadu 1947 stojí proti sobě dvě vize. První se zakládá na představě, že ve Svaté zemi budou existovat vedle sebe dva nezávislé státy, a to izraelský a palestinský. Druhá politická vize je spojena s úsilím o vytvoření jediného státu „od moře až k řece“, tedy od pobřeží Středozemního moře až k řece Jordán. Mělo by se jednat o „velký Izrael“, o kterém sní a o nějž usilují nejradikálnější složky izraelského spektra. Ale o jediném státě sní také opačná strana, mělo by se jednat o „velkou Palestinu“. [Introigne 2003: 11] Radikální Palestinci by si přáli zahnat Izraelce do moře. K dosažení tohoto cíle by měli hodně pomoci ostatní islámské země.

Když se začalo jednat o konkrétním vytyčení hranic obou států, začaly nekonečné diskuze, protože jde o existenci izraelských kolonistů, kteří se v mezidobí usídlili na územích, které jsou mimo hranice státu Izrael, jak je stanovila rezoluce OSN. Dalším nevyřešeným bodem jsou okolnosti uspořádání palestinského státu, a to tedy jestli bude stát na laických a občanských základech, nebo bude založen na islámské ideologii. Zmínění odpůrci obou států se hlavně rekrutují především z řad židovských fundamentalismů na jedné straně a islámských fundamentalismů na druhé straně. Pro tyto dvě uvedené strany se nejedná pouze o politickou záležitost, ale také o otázku náboženskou. Postavit se jasně za politickou suverenitu nad územím, které je pro obě náboženství opravdovou Svatou zemí, představuje pro fundamentalisty obou táborů povinnost vyplývající z určitých teologických vizí.

[Introigne 2003: 11-12]

„ Izrael jakožto židovský stát a jeho židé představují výzvu pro islám a pro všechny muslimy“. [Introigne 2003: 101]

5. Sociální profil útočníka

V 80. letech bylo v odborných kruzích přesvědčení, že nejpravděpodobnějším pachatelem je mladý, svobodný, sociálně frustrovaný a nezaměstnaný muž, dnes už se ví, že sociální profil útočníků je velice pestrý. [Raděj 2006: 257]

Naprostá většina sebevrahů pochází ze střední vrstvy, většinou mají dobré zaměstnání, jsou to studenti vysokých škol a najdeme mezi nimi dokonce i milionáře. Takže nemůžeme tvrdit, že sebevražedných útoků se dopouštějí sociálně nezabezpečení jedinci, ale je tomu spíše naopak. [Introvigne 2003: 69]

Hlavně profil útočníků z 11. září 2001 rozhodl o teorii nevzdělaných, nezaměstnaných sebevrahů, pocházejících z chudých poměrů. Velká většina z nich patřila k zámožným rodinám, nehledě na pravdu toho, že byli vzdělaní a měli před sebou spokojený život. Stejně tak účast žen v sebevražedných operacích ukazuje sociální rozšíření tohoto jevu v teroristických hnutích. Do sebevražedných útoků se v různých státech světa zapojili jak muži, tak ženy, od mladistvého věku po střední věk, útočníci pocházely také s chudinských slumů a velmi bídých poměrů, ale také zároveň pocházeli ze zámožných rodin s univerzitním vzděláním. Nelze tedy dospět k jednotnému závěru o profilu atentátníka.

Motivace útočníků, kteří se dobrovolně rozhodnou spáchat sebevražedný útok, je velmi silná a je podpořena rituály, které mají za úkol znesnadňovat případnou snahu odstoupit v posledních fázích příprav od sebevražedného aktu. Nejčastějšími osobními pohnutkami sebevražedných útočníků je velké vnitřní přesvědčení o ohromné nespravedlnosti a křivdách spáchaných na nich, nebo na jejich blízkých osobách a velký pocit bezmoci vycházející z vlastního postavení a života. Někteří útočníci spáchají sebevražedný útok kvůli zviditelnění a hrdinství, ať už v rodné komunitě nebo v řadách nějaké organizace. Sebevražední útočníci vnímají svůj čin sebeobětování jako muslimský akt správného věřícího po němž bude následovat odchod do ráje za udělení bohulibého skutku. V některých případech je dalším motivem sebevražedného útoku také zvýšení sociálního poměru rodiny po smrti mučedníka, jejíž součástí často bývá výrazná finanční dotace rodiny zesnulého. Z tohoto plyne, že se téměř nikdy nejedná o vyšinuté fanatiky, ale o vysoce motivované osoby bez nějakých psychických poruch. [Raděj 2006: 257- 258]

5.1 Cesta sebevražedného mučedníka

Nábor sebevražedných teroristů se odehrává hlavně na základě náboženských hledisek. Teroristická organizace Hamás nemá problém v tom, jakým způsobem má naverbovat dostatečný počet kandidátů k sebevražedným akcím, ale mají problém v tom, jak správně vybrat z počtu zájemců, které přesahují potřeby této organizace. Jeden z představitelů Hamásu o tom sám říká, že hlavním problémem je velké množství mladých lidí, kteří chtějí být posláni do boje a proto je velmi obtížné vybrat jenom několik z nich. Ty které nevybrali pro boj a poslali je zpět domů se opětovně vrací a dožadují se toho, aby byli vysláni do boje. Jiný představitel Hamásu vysvětluje, že průběh výběru je složitou záležitostí, protože je velké množství těch, kteří chtějí být vybráni k tak nesmírně čestnému poslání. Když vyberou jednoho, který podstoupí sebevražedný útok, tak zbytek uchazečů je hluboce zklamáno. Dále vysvětluje, ti kteří nebyli vybráni, ať se učí trpělivosti a čekají až je Alláh zavolá.

Výběr kandidáta k sebevražednému útoku má 4 základní pravidla.

- 1)-náboženský život uchazeče.
- 2)-svolení rodičů - bojovník musí mít bratry, protože nikdy neposílají do boje jednorozené syny.
- 3)-schopnost splnit úkol, ke kterému je uchazeč vybrán.
- 4)-pravděpodobnost, že jeho mučednická smrt povzbudí další uchazeče, aby vstoupily do boje a položili život.

Týden před sebevražedným atentátem se o adepta starají dva asistenti a ujišťují se jestli adept nepochybuje o svém úkolu a přesvědčení. Dále jeho pozornost soustředí na ráj, na skutečnost že adept se setká přímo s Alláhem a prorokem Mohamedem.

V posledních týdnech před akcí se adept věnuje duchovnímu cvičení, při kterém vykonává noční modlitby a přes den se zaobírá četbou Koránu, kde se věnuje hlavně obsahu šesti vybraných súr, protože v nich se nacházejí myšlenky spojené s mučednictvím a džihádem. Dále se věnuje sepisování závětě, kterou píše na papír nahrává na videokazetu a na audiokazetu. Tyto tři závěti jsou posléze využívány k propagandě jejich záměrů. Po napsání závěti se následně vyfotí s Koránem a se zabraní v ruce. Pak následují očistné rituály. Atentátník si oblékne čisté oblečení a navštěvuje mešitu jestli to v danou chvíli okolnosti dovolují. Před odchodem do bitvy

nahlas přednáší muslimskou modlitbu, pak si vloží knihu koránu do náprsní tašky tak, aby byla na jeho srdci. Konečně je vybaven výbušinou. Jeho velitel ho zdraví následujícími slovy: „Jestli je to Alláhova vůle setkáme se v ráji.“ Všechno je připraveno. Po několika hodinách, které si vyžaduje přesun na příslušné místo, stiskne atentátník spouštěcí mechanismus explozivního materiálu v opasku volá přitom „Alláh je velký – jemu patří všechna chvála.“ [Introigne 2003: 71-72]

Vykonaný sebevražedný útok nekončí smrtí útočníka. Rituální obyčej Hamásu se vyznačují tím, že se musí konat velkolepá oslava mučednickova skutku, skrze to, aby se tak spousta dalších odhodlala následovat jeho počínání. Rodina pořádá slavnost, které se podobá svatbě. Schází se tam velké množství příbuzných a přátel a podávají se typická jídla pro oslavy a ještě další jídla, které ve své duchovní závěti stanovil sám mučedník. Stává se i, že sama matka nadšeným křikem oslavuje hrdinský čin svého syna. V palestinském teritoriu se objevují na zdech domů manifesty s fotografií nového hrdiny a v mešitách, které jsou pod kontrolou fundamentalistů jsou první proslovy věnovány statečnému hrdinovi, který položil život za správnou věc. Ala je pravda i to, že spousta rodin se snadno nevyrovná se smrtí svých bližních. [Tamtéž : 72]

Jeden sebevražedný terorista, jehož Národní palestinská samospráva dokázala zatknout před provedením útoku, prohlásil: „Ráj je velmi, velmi blízko. Máme ho přímo před očima. Je na dosah ukazováčku, kterým se aktivuje výbušina v opasku.“ [Introigne 2003: 71]

5.2 Užití sebevražedné techniky

První zemí, kde se rozšířila taktika sebevražedných útoků je Libanon. Jelikož sebevražedné útoky započaly v roce 1981, ale až od roku 1983 můžeme hovořit o systémovém užití taktiky, která se předvedla jako velice silným vojenským prostředkem.

Přestože první sebevražedné útoky započaly začátkem 80. let, první systematické operační využití sebevražedných útoků přinesla až 90. léta. Za počátek systematických misí je považován rok 1994, kde jsou chápány palestinské útoky jako boj proti Izraeli. Do 11. září 2001 bylo provedeno 45 sebevražedných útoků a v dalších letech to už bylo 93 útoků. K útokům dochází hlavně na autobusy, kavárny, restaurace, diskotéky apod. tedy tam, kde se nachází v danou chvíli nejvíce lidí. Sebevražední útočníci mají po

útoku statut mučedníka, který potvrzuje neústupnost hnutí, odvahu jeho členů a ztráty způsobené nepříteli. Klasickým doprovodem uskutečněných akcí je zveřejnění jména, věku a fotky. Budoucí mučedníci většinou pózují se zbraní v ruce a na záběrech se objevuje Korán a také vlajka nebo znak organizace.

Po 11.září 2001 měli sebevražedné útoky velice velký vzestup a geografické rozšíření, za které můžou určité faktory. Hlavním faktorem jsou následky a ohlasy po 11. září, dále pak tím že se rozšířila fronta, ve které se vede válka a teror pomocí sebevražedných útoků a je tu ještě jeden důležitý faktor a to je invaze USA do Afghánistánu, což vedlo k tomu, že vyhnalo z tohoto dosud bezpečného místa islámské radikály, kteří pak posílili řadu některých hnutí v jiných zemích. [Raděj 2006: 258- 262]

6. Vytváření nepřátel

Pro mnohé muslimské aktivisty je kolektivním nepřítelem Amerika a Američané. Aniž by konkrétně přemýšleli nad otázkou, jak a proč je ohrožen muslimský lid, nebo jeho kultura. Oproti tomu zase po 11. září existují také Američané, kteří považují za své nepřátele všechny muslimy.

Fenomén kolektivního nepřítele bez tváře ve velké míře vysvětluje, proč bylo tolik teroristických útoků zaměřeno proti obyčejným lidem, tedy proti jednotlivcům, které by větší část pozorovatelů označila za nevinné oběti. Ale v očích členů teroristické organizace Hamás připravující výbuchy bomb v jeruzalémských a telavivských autobusech děti na cestě do školy. Ani ženy v domácnosti vyrážející po nákupu nevinné nebyly. Byly to pro ně představitelé kolektivu izraelské společnosti, což pokládají za nepřátele. Co se týče Izraelců i oni považují nevinné Araby za nepřátele. Jeden z hlavních představitelů hnutí Hamás vysvětlil, že ve válce mezi Araby a Židy nikdo není nevinný. Dále naznačil, že za vojáky, nebo možné vojáky, pokládá všechny Izraelce včetně žen a dětí. Na nahrávce rozhovoru s Usámou bin Ládinem, která byla pořizena několik týdnů po útocích 11. září 2001, jde vidět jak muslimský vůdce projevuje radost z úspěchu leteckých útoků proti Světovému obchodnímu centru a Pentagonu a děkuje Bohu za úspěch mise, ale nikde není žádná zmínka lítosti nad tím, že při zhroutilí budov zahynuly tisíce lidí. Protože zabít někoho neznámého je velice snadné, pachatelé teroristických útoků se někdy i po provedení naplánovaných akcí dokonce i omlouvají. [Juergensmeyer 2007: 222-223]

6.1 Amerika jako nepřítel

Juergensmeyer ve své knize uvádí že v posledních letech jsou do role za prvotního nebo sekundárního nepřítele nejčastěji než jiná kterákoliv země obsazovány Spojené státy. Jak ukázaly útoky 11. září 2001, terčem nejsou jenom symboly americké vlády, ale i americké hospodářství, nejen Pentagon ale i Světové obchodní centrum. Větší okruh terčů zahrnuje americké obchodníky, americkou kulturu i americký systém, všeobecný termín pokrývající všechny odpovědné představitele, které se nějak podílejí na tom, že země jako politická, hospodářská a sociální jednotka nepřestává fungovat. Protiteroristické oddělení ministerstva zahraničí Spojených států vydalo zprávu, ze které vyplývalo že v devadesátých letech dvacátého století byli terčem 40% teroristických útoků po celém světě právě američtí občané a americká zařízení. Usáma bin Ládín v rozhovoru několik let před útoky z 11. září 2001 vysvětlil, že Amerika se stává terčem útoků po právu, protože je největším teroristou na světě. Bin Ládín hájil útoky na Spojené státy s odvoláváním se na seznam amerických „zločinců“, který zahrnoval i okupaci muslimských území a nejsvětějších míst Arabského poloostrova, drancování jeho zdrojů, diktování jeho vůdcům, ponižování jeho obyvatel, terorizování jeho sousedů a využívání základen na poloostrově předpolí, z něhož vedou boj proti sousedním muslimským národům. [Juergensmeyer 2007:228] Usáma bin Ládín to označil za americké vyhlášení války proti muslimům, proto vydal fatwu (náboženské prohlášení), vyzívajícího každého muslima, aby splnil svou individuální povinnost, připojit se k němu ve spravedlivé válce a zabít Američany a jejich spojence. Povinností má být nejen zabít Američany, ale i drancovat jejich peníze kdykoli a jakkoliv se bude možné jich zmocnit. Fatwa vrcholí ujištěním, že je to v souladu se slovy Všemocného Boha a každý muslim, jenž v něho věří a touží po odměně, by měl tedy splnit Boží rozkaz.

Proč se stala nepřítelem právě Amerika? Pozorovatelé mezinárodní politiky mají s nalezením jasné odpovědi na tuto otázku značně velké potíže a ještě méně to dokáží obyčejní Američané. V oněch hrozných hodinách 11. září 2001 sledovali mnozí zděšení Američané, jak jsou jejich spoluobčané vražděni a symboly jejich země likvidovány lidmi, které vůbec neznali, pocházejícími z kultur, které by v atlasu stěží dokázali nalistovat a z důvodů, které si v ten okamžik naprosto nedokázali představit. Když se

však na tuto věc podíváme z hlediska lidí, kteří Ameriku považují za svého nepřítele, ukáže se hned několik motivů.

1. Amerika se často stává sekundárním nepřítelem. Ve své roli obchodního partnera i politického spojence má velký zájem, aby v různých oblastech po celém světě převládly pokud možno stabilní podmínky. Příčinou toho se Spojené státy dostávají do nepříjemného obhájece sekulárních vlád, které jejich místní náboženští protivníci považují za svého hlavního nepřítele.

2. Druhým důvodem je skutečnost, že jak přímo, tak nepřímo podporuje moderní kulturu. V dnešním světě, kde obyvatelé zapadlých vesnic mají stále častější přístup k MTV, sledují hollywoodské filmy a surfují po internetu, jsou právě globálně šířené obrazy a hodnoty obvykle americké. Tímto vyústil velký odpor amerického stylu, jako je individualismus, požívání alkoholu, nebo filmy otevřeně zobrazující sex, které jsou v moderních městech, například v Tel Avivu rozšířené. Která země nese za toto největší zodpovědnost je nad míru jasné.

3. Třetí důvod je hospodářství. Světové obchodní centrum se stalo symbolem globálního ekonomického vlivu Spojených států a přestože většina obchodních společností, které se pohybují na mezinárodní scéně, jsou už v současnosti mnohonárodní a právní závazky, jakož i osobní vazby je spojují více než s jednou zemí, většina z nich má stále svá ústředí, nebo pobočky ve Spojených státech. I ty, které jsou zcela evropské, či asijské, bývají považovány za společnosti amerického typu, jelikož jejich přístupy i způsoby jsou sami o sobě dle amerického vzoru.

4. Čtvrtým důvodem jsou obavy z globalizace. O celosvětovou nadvládu amerického hospodářství a americké kultury. Obavy z globalizace nesdílejí jenom v muslimském světě, ale i jinde a dokonce i přímo ve Spojených státech. Členové pravicových polovojenských organizací nepochybují, že „nový světový řád“ vyhlášený prezidentem Bushem zahrnuje víc, než jen důraz na celosvětovou spolupráci. Podle nich jde o promyšlené spiknutí s cílem ovládnout svět. [Tamtéž :230]

Stejně jako ve všech stereotypech je také v každém z těchto bodů určitý prvek pravdy. Americká kultura a ekonomika opravdu ovládá společnosti po celém světě a vytváří tak způsoby, které ochráncům místních společenství přidělávají nemalé starosti. Rozsáhlé finanční a mediální sítě obchodních společností a informačních systémů, které podporují Spojené státy, dnes ovlivňuje celý svět. Po celém světě se také opravdu

setkávají dramatické protiklady mezi sekulárním a náboženským stylem života, kdy Amerika ve většině případů stojí na straně sekularistů. [Tamtéž : 227-231]

6.2 Sebevražedný útok na Spojené státy 11. září 2001

Tato událost zasáhla celý svět. Těsně poté, co se lidé celého světa ve sdělovacích prostředcích dozvěděli o této události, kterou Amerika vyhlásila za jeden z největších útoků na suverenitu svého státu srovnatelný s útokem Japonců ve druhé světové válce na Pearl Harbor, který do dnešních dnů USA považovala za doposud největší napadení své země. O sebevražedném útoku na budovy Světového centra a útoku na Pentagon je dostatek informací v informačních médiích a protože s touto událostí je široká veřejnost poměrně rozsáhle obeznámena, tak jsem se rozhodl pro její závažnost v rámci své práce o krátký pohled na tuto situaci.

Dvojice věží Světového obchodního centra se 110 poschodími byla navržena tak, aby se stala nejvyšší budovou New York City a ve své době i celého světa. Nacházela se v nich ústředí významných mezinárodních obchodních a finančních společností a mezi mnoha kanceláři sídlila v budovách i federální tajná služba a úřad guvernéra státu New York. Každý den, tak docházelo do obrovského komplexu, který zahrnoval hotel, obchody a několik restaurací, více než padesát tisíc zaměstnanců. [Juergensmeyer 2007: 164]

Ráno 11. září 2001 otřásly Amerikou útoky sebevražedných teroristů, kteří se zmocnily čtyř letadel vnitrostátních amerických linek se záměrem namířit je proti symbolům americké moci, kdy ve třech případech byli úspěšní. Dvě letadla narazila do věží Světového obchodního centra v New Yorku, což zapříčinilo i pád obou věží a jedno letadlo zničilo část pentagonu - sídla amerického ministerstva obrany ve Washingtonu. Útoky způsobily mohutné materiální škody a odhady počtu obětí se vyšplhaly k šesti tisícům. Žádná teroristická organizace se k těmto útokům nepřihlásila, ale analytici i politici od začátku uváděli jako hlavní podezřelé islamistické teroristy z transnacionální (nadmárodní) sítě Usámy bin Ládina, kteří byli spojeni s prvním atentátem proti Světovému obchodnímu centru roku 1993 a s velkou pravděpodobností také s dalšími protiamerickými akcemi.

První reakce prezidenta Bushe a velké části amerických politiků, analytiků a komentátorů mluvily o útoku na americké hodnoty svobody, demokracie a prosperity. Prezident vyzval ke křížáckému tažení proti fanatikům, kteří vyhlásili válku Americe a

západní civilizaci, kterou Amerika ztělesňuje. Amerika si vymínila právo využít všech dostupných prostředků k rychlé vojenské odvetě v boji, který většina žurnalistů v souladu s prezidentovým řečnictvím charakterizovala jako „střet civilizací“. [Barša 2001: 8] V prvních dnech po krvavých atentátech zažila Amerika vlnu antiarabské a antimuslimské hysterie, která přiměla Bushe (prezidenta 6 miliónů amerických muslimů) distancovat se od návštěvy newyorské mešity. Jestliže Bush zdůrazňoval, že se nejedná o zločin hrstky banditů, ale o válku, pak přisoudil akcím Usámy bin Ládina a s ním spřízněných islamistických teroristů právě tu legitimitu a důležitost, kterou si nárokovali. Náznaky přijetí jejich definice konfliktu Bushovou administrativou a částí komentátorů v prvních dnech po útocích, tak byly prvním vítězstvím sebevražedných útočníků. Partem, který transnacionální teroristé napsali Spojeným státům, byl důrazný teritoriální zásah s pokud možno, co největším počtem nevinných obětí. Boj těchto teroristů se odehrává většinou v symbolické rovině. Jelikož nejsou sociálně zakořeněni, nemůžou získat oprávněnost jinak, než medializovanými násilnými střety. Tímto prostřednictvím doufají, že ve svůj prospěch zmobilizují mínění těch skupin za jejichž představitelé se vydávají. Nelítostná odvěta napadené velmoci může z fanatiků učinit mučedníky a hrdiny v těch, kteří ať už právem, nebo neprávem se cítí touto velmocí ponižováni. Odvěta proti muslimským státům a společnostem může nejen naklonit veřejné mínění části tohoto světa na stranu teroristů, ale přímo vytváří jejich další sociální a politické spojence. V projevu před Kongresem Bush jasně vymezil za nepřítel bin Ládina a Taliban a vyzval všechny státy a národy, včetně muslimských, k vytvoření spojeneckého bloku na potírání terorismu. [Barša 2001: 7-11]

„Al-Káida své útoky plánovala roky předem, rozmísťovala spící buňky, prováděla průzkum terénu. Její vůdci se dívali daleko do předu a věřili, že jejich boj může trvat celá desetiletí, možná i celé generace.“ [Clarke 2005: 215]

7. Proč je náboženství důvodem terorismu?

Náboženským teroristům nejde o získávání sympatizantů, ale spíše o vykonání „božského poslání“ a nastolení toho, co chápou jako „vyšší spravedlnost“. [Souleimanov 2006: 55] Zastánci náboženského terorismu nejvíce postrádají přesně vymezené cíle, které by definovali seznam terčů a jim odpovídajících prostředků. Vedou je apokalyptické vize konce světa a Božího soudu, které jsou společné mnoha

světovým náboženstvím. Jedná se tedy o mystické a transcendentální motivy, které jsou teroristy a především jejich hlavními vůdci, zpravidla odvozovány ze svatých textů, ve skutečnosti jsou však nezdůvodněným výplodem jejich představivosti. Radikální muslimové vykonávající sebevražedné útoky, považují ztrátu svého a nepřítelova života za vrcholné štěstí, kde své násilnické akty ospravedlňují tím, že je to Boží vůle. Každý, kdo spáchá sebevražedný akt ve jménu obrany islámu, tak získá status mučedníka, což je pro ně nejjistější cestou do Ráje. Teroristický útok je bohulibým aktem násilí a odplaty, kdežto mučednická smrt má posvátný význam, protože činí člověka nesmrtelným. Proto je tedy zneklidňující, že pro některé skupiny je terorismus spíše než prostředkem k dosažení nějakého cíle, cílem sám o sobě - službou Bohu, nebo například očištným zadostiučiněním s výsledkem zasažení nenáviděného nepřítele. S tím souvisí stále rostoucí počet sebevražedných útoků u náboženských teroristických skupin. Proto některé náboženské, obzvláště tzv. apokalyptické teroristické skupiny se často ke svým útokům nehlásí a snaží se prezentovat teror jako Boží odplatu, nebo „trest z nebes“ a ne jako pouhý čin jednotlivců, samy sebe skromně považují nanejvýš za vykonavatele Božího záměru. [Souleimanov 2006: 55-59]

8. Boj proti terorismu

„Boj proti terorismu není sám o sobě politickou oblastí. Je to horizontální politika, která zasahuje od justiční spolupráce, přes zahraniční politiku a obranu, až po agendu ministerstev životního prostředí.“ [Keohane 2006: 36]

Boj s terorismem bývá často přirovnáván k válce proti drogám, protože pokud jsou si navzájem něčím podobné, tak tím, že ani jednu, ani druhou kampaň nelze vyhrát. Terorismus a obchod s drogami jsou navzájem propleteny. Většina teroristických organizací získává velkou část svého příjmu z obchodu s drogami. Jestliže se tažení proti terorismu bude řídit vzorem války proti drogám, je prohraná už teď. Většinu nejhorších následků drog je možné odstranit jejich legalizací. Taková politika by přinesla značný prospěch ve veřejném zdraví a v boji proti zločinu. A navíc by ještě udeřila na jeden z hlavních zdrojů příjmu teroristických skupin. Bohužel, jen s malou výjimkou několika evropských zemí, je legalizování drog nemožné. Zatímco by legalizace odstranila nejhorší škody, napáchané nelegálními drogami, proti terorismu by

nepomohla. Terorismus může být odstrašen, potlačen a jeho příčiny můžou být zmírněny. Ale vymítit ho, je nemožné. [Gray 2003: 96-97]

Válka s náboženským terorismem je dle pohledu armádních a diplomatických vedoucích představitelů globální partizánskou válkou. Ukázalo se, že je velice nesnadným úkolem v ní bojovat vyvinutými zbraněmi pro konvenční a technologické válčení, ale přece jen armádní důstojníci tvrdí, že v takové válce je možné zvítězit. Spoustu sekulárních politických představitelů ji charakterizují jako válku, v které je zvítězit nezbytné - nejen proto, aby se pomstili za útoky, jak bylo například zničení newyorského Světového obchodního centra, ale i z toho důvodu, aby vůbec přežila civilizace, jak ji moderní Západ pojímá. Z hlediska náboženských aktivistů typu Usámy bil Ládina, chápou náboženský terorismus jako válku v níž vítězství nemusí být dosaženo v době za jejich života, jelikož jsou přesvědčeni, že strana náboženství nakonec zvítězí. Tito lidé si nedokáží v každém případě představit, že by mohli být poraženi.

Jak tedy může skončit taková, podle všeho absolutní válka, když v ní ani jedna strana nikdy nehodlá ustoupit? Juergensmeyera popisuje ve své knize, že lze na základě v současnosti převládajících trendů vyvodit pět možností.

8.1 Zničení násilí

Prvním je silové řešení. Jsou to takové případy, kdy jsou teroristé doslova vybiti, nebo podřízeni nějaké formě mocenské kontroly. Americká vojenská odpověď na útoky 11. září je velmi dramatickým příkladem této strategie. Nejprve se uskutečnila bouřlivá debata o tom, jak by měla vypadat odvěta za největší teroristický útok, a na základě jejich výsledků rozpoutal prezident Bush se svými poradci mnohostrannou „válku proti terorismu“. [Juergensmeyer 2007: 290] Cílem bylo nalézt a zničit hlavní ústředí sítě al-Káida v Afghánistánu a rozbít režim hnutí Tálibán, jenž bin Ladinovi poskytoval útočiště. Americké bombardování, které začalo 2. října 2001, vedlo za několik týdnů k vojenskému vítězství, což mělo za následek pád talibánského režimu, kdy zařízení sítě al-Káida v Afghánistánu byla zničena. Mnozí její vůdcové byli zabiti a tisíce bojovníků skončilo ve vězení. Americké vojenské akce sice způsobily al-Kaidě veliké ztráty a její schopnost organizovat teroristické útoky proti spojeným státům utrpěla, ale negativní publicita, kterou si vojenské útoky vysloužily, byla spíše kontraproduktivní. Celosvětová vlna sympatií s Amerikou jakožto obětí teroru se záhy proměnila

v pohrdání Spojenými státy jakožto agresorem. Útoky americké armády v Afghánistánu byly po celém muslimské světě chápány jako neospravedlnitelné a nepřiměřené užití síly. Strategie války proti terorismu může být nebezpečná v tom směru, že odpovídá stejným scénářům, které šíří sami teroristé, je v souladu z obrazem světa ve válce mezi sekulárními mocnostmi a silami náboženství. Právě bojechtiví sekulární nepřítel je tím, po čem náboženští aktivisté touží nejvíce. Američanům se v Afghánistánu nepodařilo zničit základnu z které bin Ládín řídil své akce, ani zastrašit ho a přimět ho k ústupu. Strategie zničení může vést k úspěchu jen v určitých podmínkách, které platí i tehdy, je-li sekulární vláda ochotna vyhlásit náboženskému terorismu válku a vést ji mnoho let tak, jak to přislíbil americký prezident Bush. Vyhlídky na vítězství ve vojenském zápase s terorismem jsou příznivé jen za předpokladu, že protivníky je snadné identifikovat. Jelikož nepřátelé Ameriky ze sítě al-Kaida jsou stejně jako palestinští nepřátelé Izraele velmi pohybliví, pokusy o jejich rozdrčení se setkávají jen se značně omezenými úspěchy.

8.2 Terorizace teroristů

Druhá možnost využívá toho, že hrozbou násilné odvety, případně uvězněním, vyděsí náboženské aktivisty do takové míry, že si násilné jednání raději rozmyslí. Tuto strategii přijímají ve snaze tvrdě zasáhnout proti teroristům mnohé vládní úřady – uvědomují si, že jakožto autority nejsou schopny teroristy beze zbytku vymítit, ale věří ve svou schopnost vyděsit je tím, že zvýší náklady, které bývají s účastí na teroristických útocích spojeny. Hrozby drastických trestů a vojenské okupace oblastí podporujících teroristy někteří veřejní činitelé uvádějí jako účinné protiteroristické odstrašovací prostředky. I když některé okrajové členy aktivistických skupin mohou takové hrozby přivést k tomu, že se budou distancovat od terorismu, jsou důvody pochybovat, jestli strategie potlačit na teroristy může mít nějaký podstatný vliv i na odhodlanější přívržence. Většina z nich je totiž přesvědčena, že svět je už ve válce a proto od nepřítele tvrdý postup očekává. Hrozba zpřísnění trestů, které je mají za jejich jednání postihnout, je proto nijak nestraší. Nekompromisní vládní odpověď ve skutečnosti aktivisty spíše naopak povzbudí, protože přispívá k potvrzení jejich pohledu na svět, kterým údajně probíhá válka mezi sekulárními a posvátnými soupeři.

8.3 Násilné vítězství

Třetí scénář je protikladem případů, kdy je terorismus rozptýlen a poražen. Jde o situaci, kdy je násilí použito jako argumentu v politických vyjednáváních a dospěje se k řešení otázek, které stály na jeho počátku. V tomto případě vlastně teror zvítězí a všichni náboženští aktivisté přirozeně chtějí dojít k právě takovému výsledku. Ujednání kompromisu s aktivisty uchylujícími se k teroristickým metodám je choulostivou záležitostí. Jde tedy o takové řešení, které ne vždy, funguje. V některých případech bývá výsledkem usmíření několika aktivistů, zatímco ostatní mohou být naopak rozrušeni tím, co považují za zradu svých zásad.

8.4 Oddělení náboženství od politiky

Čtvrtým mírovým bodem je oslabení absolutismu boje, který aktivisté podle svého přesvědčení vedou. Je třeba odebrat z politiky náboženský aspekt a vrátit ho do sféry mravní a metafyzické. Dokud si obrazy duchovního válčení v mysli náboženských aktivistů uchovávají sílu a nepřestanou souviset se zápolením v sociálním světě který je obklopuje, tak předchozí rozebrané možnosti v boji proti terorismu zůstanou i přinejlepším dosti problematické. Nutné je, aby postupně převládlo mírnější chápání obrazu náboženského válčení takové, ve kterém už politická a sociální konfrontace nebude hrát hlavní roli. Podoba tohoto řešení je dost nepravděpodobná. Jen málokterý radikál je ochoten vrátit se zpět do doby, kdy ještě svět řídily sekulární autority a náboženství zůstávalo bezpečné za zdmi kostelů, chrámů, mešit a synagog.

8.5 Uzdravení politiky náboženstvím

Nejúspěšnější řešení bývají taková, ke kterým se dospěje na mravní úrovni. K tomu je zapotřebí, aby si obě strany sporu vytvořily k sobě navzájem aspoň jenom minimální úctu a důvěru. Jejich vzájemná úcta bude povzbuzena a jejich možnosti kompromisního urovnání se zlepší, dospějí-li náboženští aktivisté k přesvědčení, že vládní představitelé mají také svou mravní integritu, která náboženské hodnoty respektuje. Toto je pátý bod v boj proti terorismu. Je to tedy situace, kdy sekulární představitelé přistoupí

k otevřenému uznání mravních hodnot i těch, které bývají spojovány s náboženstvím. [Juergensmeyer 2007: 289-307]

Náboženské násilí neskončí, dokud se mezi dvěma soupeři nepodaří dosáhnout nějakého určitého narovnání, dokud se v náboženské vášnivosti neprosadí určitá umírněnost a dokud se na druhé straně náboženství nedostane potvrzení, kterým bude nějaká podoba obecnějšího přijetí duchovních a mravních hodnot ve veřejném životě. [Juergensmeyer 2007: 308]

9. Závěr

V této bakalářské práci jsem se pokusil přiblížit pohled na terorismus především jako na problémy dnešního světa. Definovat terorismus je nesmírně složité, existují stovky definic a doposud není ustálená jednotná definice, jelikož terorismus se vyvíjí a neustále mění, zrovna tak úhel pohledu na něj prochází změnami, tak jako se mění vztahy a názory lidské společnosti. S prostudované literatury vyplívá, že většina autorů považuje náboženský terorismus za největší celosvětovou hrozbu do budoucna. Za největší teroristický útok na světě jehož se zúčastnily stoupenci největší islámské teroristické organizace Al Kaida je útok 11. září 2001 na věže Světového obchodního centra v New Yorku. Usáma bin Ládín vůdce této teroristické organizace hlásá, že Amerika se stává terčem útoků po právu, protože je největším teroristou na světě s odvoláním se na seznam amerických zločinců, který zahrnoval i okupaci muslimských území a nejsvětějších míst Arabského poloostrova, drancování jeho zdrojů, diktování jeho vůdců, ponižování jeho obyvatel, terorizování jeho sousedů a využívání základů z něhož vedou boj proti sousedním muslimským národům.

Terorismus je velmi rozmanitý fenomén, který v sobě produkuje aspekty tykající se politického, ideologického, etnického a náboženského vyznání. Tak jako můžeme v určité době po tisíce let zpátky ve všech náboženstvích vystopovat aspekty fanatismu ve smyslu teroristického jednání, pro naši dobu je momentálně jednoznačně a už poměrně dlouhou dobu na prvním místě nejnebezpečnější a nejagresivnější pro lidstvo celého světa terorismus islámský. Lze usuzovat že pokud se terorismus vyvíjel současně se vznikem náboženství a je na této planetě po tisíce let bude velmi nesnadné, spíše z dnešního pohledu, kdy islámský terorismus celosvětově nabírá na síle, skoro nemožné

je v dnešní době vymítit. Antiteroristická kampaň nutí západ k novému promýšlení vztahů k arabskému světu. Čím více se boj proti terorismu blíží válce tím více staví Ameriku a její Evropské spojence proti muslimským společnostem, tak potvrzuje rozštěp redefinovaný jako střet Západu s islámským Orientem. Jsou to totiž křivdy a výčitky pocházející z třetího světa, z nichž se pokouší čerpat svou legitimitu teroristické křídlo islámismu. Náboženský terorismus může být jak zbraní slabých, volbou ze zoufalství, stejně jako prostředkem jimž chce dostatečně cynická a otrlá elita dosáhnout svých cílů. Jednotlivé druhy terorismu se mohou významně lišit. Porážka teroristů může mít různou podobu a také různou cenu, jde především o to, přimět teroristy, aby se vzdaly tohoto mimořádně zhoubného způsobu prosazování svých cílů. Zastavení nebo zmírnění teroristických útoků pod záštitou náboženského vyznání je do budoucna otázkou, na kterou je neskutečně těžké odpovědět pokud tedy je vůbec možné na ni odpovědět.

10. Seznam použité literatury

- Barša, Pavel, (2001), *Západ a Islamismus – střet civilizací, nebo kultur?*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)
- Clarke, Richard A., (2005), *Strategie války proti terorismu*, Praha: Alfa Publishing, s.r.o.
- Danics, Štefan, (2002), *Extremismus - hrozba demokracie*, Praha: Police history
- Eliade, Mircea., (1997), *Dejiny náboženského myšlení*, Praha: Edice Oikúmené
- Gray, John, (2003), *Al kajda a co to znamená být moderní*, Praha: Mladá fronta, a.s. – divize knihy
- Chmelík, Jan, (2001), *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*, Praha: Linde
- Introvigne, Massimo, (2003), *Islámský terorismus ve svaté zemi*, Praha: Vyšehrad, spol. s.r.o.
- Juergensmeyer, Mark, (2007), *Teror v mysli boží - globální vzestup náboženského násilí*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)
- Mužík, Tomáš, (2006), Al-Káida a globální džihád(ismus), v: Souleimanov a kolektiv autorů, Emil, *Terorismus válka proti státu*, Praha: Eurolex, str. 269-294
- Polák, Jaroslav, (2001), *Jak přežít terorismus*, Kladno: Jama
- Raděj, Tomáš, (2006), Kult mučedníka (šahíd) v islámu a sebevražedný terorismus, v: Souleimanov a kolektiv autorů, Emil, *Terorismus válka proti státu*, Praha: Eurolex, str. 249-268
- Strmiska, Maxmilián, (2001), *Terorismus a demokracie*, Brno: Masarykova Universita
- Souleimanov a kolektiv autorů, Emil, (2006), *Terorismus válka proti státu*, Praha: Eurolex Bohemia, a.s.
- Keohane, Daniel, (2006), Terorismus a transatlantické vztahy – přístup EU a USA k terorismu a protiteroristickým politikám, v: Řiháčková, Věra, *Boj proti terorismu – globální výzva 21. století*, Praha: Institut pro evropskou politiku Europium
- Zeman, Jan, (2002) *Terorismus. Historicko-psychologická studie*, Praha: Triton
- De Rosa, Giuseppe, (2004), *Křesťané v islámských zemích*,
http://www.katolikrevue.cz/civitas/krestane_v_islamskych_zemich_giuseppe_de_rosa.htm

Dálší Internetové zdroje

<http://www.specialista.info/view.php?cislocclanku=2005102501> - stáhnuto dne 10.3. 2009

http://cs.wikipedia.org/wiki/Euskadi_Ta_Askatasuna - stáhnuto dne 18.2. 2009

http://wapedia.mobi/cs/Irsk%C3%A1_republik%C3%A1nsk%C3%A1_arm%C3%A1da
- stáhnuto dne 10.3. 2009

<http://www.valka.cz/newdesign/v400/show.asp?action=HTML&id=338> – stáhnuto dne 25.2.2009

<http://policy.euweb.cz/view.php?id=30> – stáhnuto dne 1.2. 2009